

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS)

for

Belgisk fårehund, groenendael

Belgisk fårehund, laekenois

Belgisk fårehund, malinois

Belgisk fårehund, tervueren

Versjon 1

Gyldig f.o.m. 01.01.2021

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	4
Generelt	4
Rasens historie; bakgrunn og utvikling.....	4
Overordnet mål for rasen	5
Rasens populasjon.....	5
Populasjonsstørrelse	5
Gjennomsnittlig kullstørrelse	6
Innavlsgrad	6
Bruk av avlsdyr	7
Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	8
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	9
Prioritering og strategi for å nå målene	9
Helse.....	9
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen.....	9
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter	10
Forekomst av reproduksjonsproblemer	12
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	13
Prioritering og strategi for å nå målene	13
Mentalitet og bruksegenskaper.....	14
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester.....	14
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden.....	14
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	14
Prioritering og strategi for å nå målene	15
Atferd	15
Atferdsproblemer	15
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	16
Prioritering og strategi for å nå målene	16
Eksteriør.....	16
Eksteriørbedømmelser.....	16
Overdrevne eksteriørtrekk.....	18
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	18

Prioritering og strategi for å nå målene	19
Oppsummering.....	19
Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål.....	19
Plan for videre arbeid i klubben.....	20

Innledning

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for belgiske fårehunder i Norge ble utarbeidet og gjort gjeldende fra 2012. For å utarbeide RAS, opprettet avlsrådet i NBFK en egen RAS-komite, ledet av styremedlem avl. Denne arbeidsgruppen bestod av 7 oppdrettere, alle med flere års erfaring og god kompetanse på rasen. Komitemedlemmene var; Torill Tornes (leder), Alyn Hunsbedt Johansen, Steffen Oliversen, Jannike Steindal Nordanger, Lise Nethus, Rolf Hansen og Heidi Leinaas Hagen. Informasjon ble hentet fra rasestandarden og rasekompendiet skrevet av Anders Lyrholm (oppdretter og eksteriørdommer), samt fra mentalbeskrivere Ronny Eliassen og May Britt Iden. Utarbeidelsen har hovedsakelig skjedd via mailkontakt. Utkastene for de enkelte temaene har blitt fremlagt for resten av komiteen for kommentarer/endringer. Prosessen med å utarbeide RAS-dokumentet involverte mange og favnet bredt. RAS-dokumentet gir en god beskrivelse og innsikt i rasen belgisk fårehund. RAS er revidert i 2020, komiteen som ble opprettet på GF 2019 bestod av leder av avlsrådet Merete Greker, Heidi Leinaas Hagen, Marianne Ono Njøten og Torill Tornes.

Generelt

Rasens historie; bakgrunn og utvikling

Belgernes forfedre er fårehunder som har vært brukt i Europa i mange hundre år. Tidligere var de større, tyngre og mer aggressive. Oppgaven var ikke i første rekke å gjete flokken, men å jage bort rovdyr og inntrengere. Etter 30-årskrigen på 1600-tallet ble Europa tryggere og mer stabilt, forholdene fredeligere og bestanden av de store rovdyrene kraftig desimert.

En ny type fårehunder vokste frem. Det var en alert og intelligent type som utrettelig skulle drive flokken og raskt reagere på sin herres minste vink eller signal. Men hunden måtte også kunne arbeide selvstendig og ha nok mot for ved behov å beskytte flokken mot fiendtligsinnede dyr eller mennesker. Noen egentlige raser fantes ikke, men disse fårehundene kunne være av ulike typer i de forskjellige deler av Europa. Deres størrelse og hodetype var dog meget like fra plass til plass.

Etter hvert utviklet de seg til forskjellige raser som f.eks. hollandsk gjeterhund, tysk schäferhund, og belgisk fårehund.

På slutten av 1800-tallet var det gjeterhunder i Belgia av ulike typer og pelsvarianter. De var nøysomme, veide knapt 20 kg og hadde en enorm arbeidskapasitet. De sirklet utrettelig rundt saueflokken, alltid forberedt til å forsvare alt og alle. De var hengivne mot sin eier, men skeptiske og sky overfor fremmede. Disse fårehundene hadde et hode som minnet om villhunden eller ulven. Ørene var små, trekantet og høyt ansatt. Løpesettet var dansende og bevegelsene presise og parallelle. Livlige med mørke mandelformede øyne, og et intelligent oppmerksomt uttrykk. Kroppen var kvadratisk og med lett benstamme. Den raggete pelsen beskyttet den mot vær og vind.

Professor A. Reul ved Vet.Inst. i Cureghem brukte mye av sin tid på disse fårehundene, og han regnes som grunnleggeren av rasen belgisk fårehund. Den 15. november 1891 samlet han 120 hunder og førere til et møte for å skape en belgisk nasjonal fårehund. Professor Reul anbefalte oppdrettere å pare hunder med lik pelstype: korthår, langhår eller ruhår, uten hensyn til fargen. Samme år startet han også "Le club du Chien de Berger Belge". Etter hvert ble det utarbeidet en standard som mot

professor Reuls ønske anerkjente 3 varianter; langhåret sort, korthåret rødgul og ruhåret grå. Denne avgjørelsen skapte strid og en alternativ klubb ble etablert. Den var meget aktiv og ble etter hvert tilsluttet den belgiske kennelklubben som var forløperen for "Societe Royale St.Hubert"

Etter flere års strid sluttet oppdretterne fred, og ble enige om å anerkjenne følgende 4 varianter: Groenendael, Tervueren, Malinois og Laekenois, alle oppkalt etter byer og tettsteder rundt Brussel.

Overordnet mål for rasen

Å bevare rasens mangfoldige egenskaper og sunne eksteriør, samtidig som den skal tilpasses dagens samfunn.

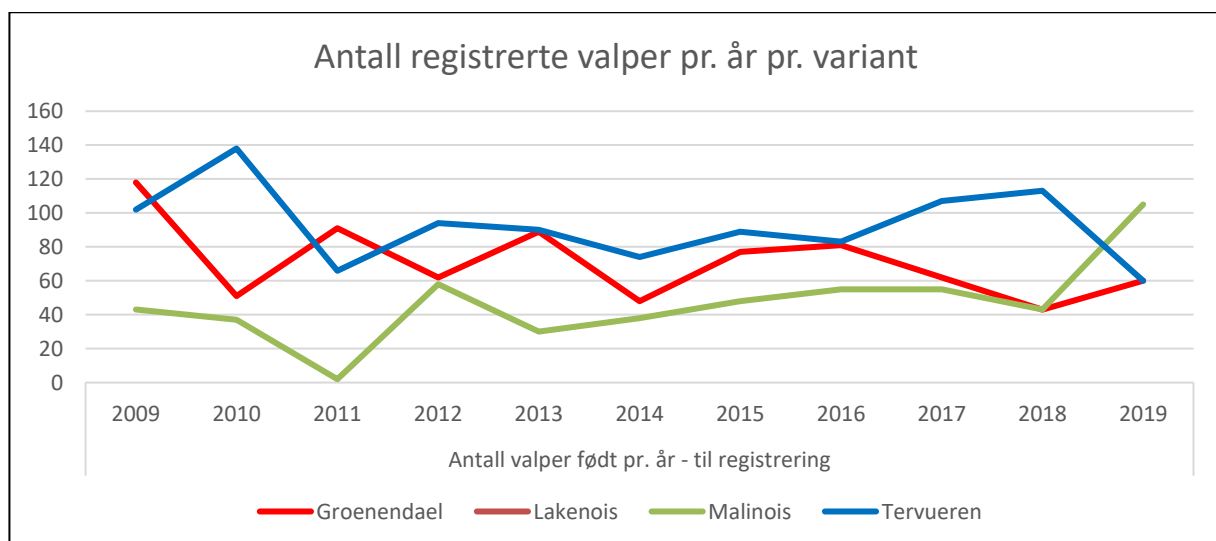
Rasens årvåkenhet/følsomhet, bruksegenskaper og vaktinstinkt, som ligger i genene langt bakover, kan gjøre den til en utfordring, men da det er disse egenskapene som gjør den til en fantastisk arbeidshund så må vi ta vare på dette. Samtidig skal vi vektlegge at hundene skal være tilgjengelige. Man skal vektlegge sterkt et sunt anatomisk eksteriør for rasen, som skal kunne være i fysisk aktivitet i lange tider om gangen.

Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse

Den belgiske fårehunden har aldri vært stor tallmessig, og man regner med at det i 2020 er ca. 800 tervueren, 600 groenendael og 400 malinois i Norge. Det ble registrert 7 laekenois i NKK i 2019, og i tillegg har det vært noen importerte de siste årene. Det antas å være i underkant av 20 laekenois i Norge i 2020. Totalt anslås at det er ca.1800 belgiske fårehunder i Norge.

Siden 2009 har det gjennomsnittlig blitt registrert 99 tervueren, 70 groenendael og 50 malinois i året. Alle variantene hadde sine høyeste registreringstall på 90-tallet, der tervueren toppet med 350 valper registrert i to av disse årene. Vi ser en nedgang i gjennomsnittlig registrerte hunder i variantene groenendael og tervueren fra 2009 i forhold til foregående 10 års periode. Antall malinois øker kraftig i forhold til tidligere. Vi har få laekenois i Norge, og i perioden 1995 – 2019 har det kun vært registrert 2 kull.

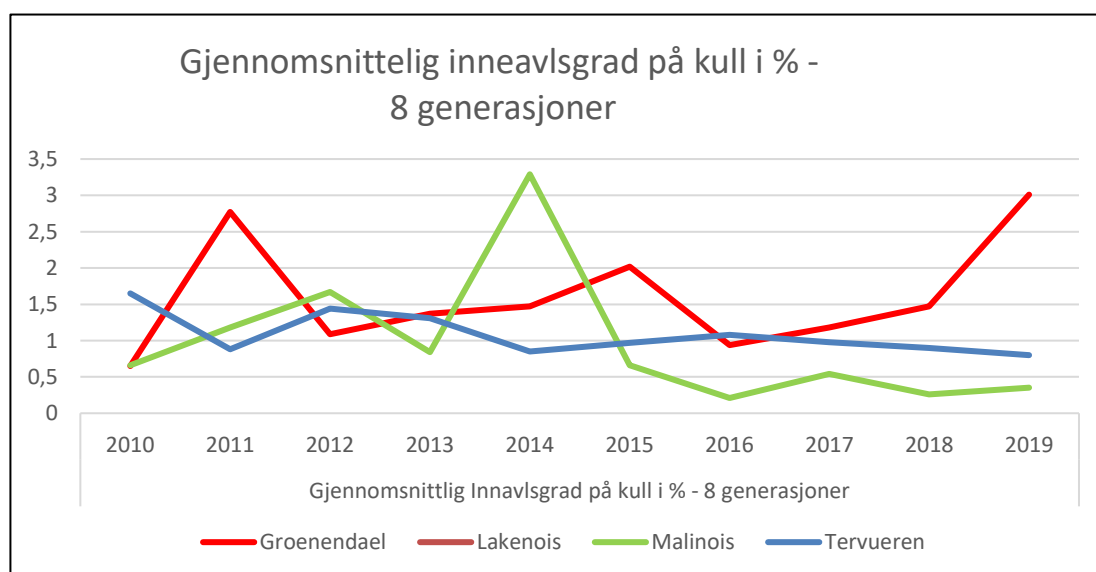
Gjennomsnittlig kullstørrelse

Gjennomsnittlig kullstørrelse for groenedael har de siste 10 årene vært på mellom 5-6,9, med et gjennomsnitt totalt på 5,8 valper pr. kull. Tervueren har de siste 10 årene vært på mellom 5,0-6,8, og har et totalgjennomsnitt på 5,8 valper pr. kull. Malinois strekker seg mellom 2-8,8, med et totalgjennomsnitt på 7,4 valper pr. kull. I samme periode for laekenois er det kun registrert ett kull med 8 valper. Kullstørrelsen for alle samlet i denne perioden strekker seg fra 1-13, med et totalgjennomsnitt på 6,1. Dette viser at det er jevnt over en bra kullstørrelse hos belgiske fårehunder, og at rasen per i dag ikke har reproduksjonsproblemer.

Innavlsgrad

Når det gjelder den gjennomsnittlige innavlsgraden i populasjonen, så er det viktig for avlsbasen vår å ikke å tape for mye genetisk variasjon. NKK anbefaler at den gjennomsnittlige innavlsgraden bør holdes under 2,5%, og 5% som et maksimum. (Gjennomsnittlig innavlsgrad på 2,5% tilsvarer en effektiv populasjonsstørrelse på 100 individer. 5 % tilsvarer en effektiv populasjonsstørrelse på 50, som er ansett som et absolutt minimum.)

For våre raser så er det i hovedsak lave verdier- selv om noen kull har høy innavlsgrad. Disse tallene tar utgangspunkt i beregningene fra DogWeb, med 8 generasjoners stamtavle hvor hunden selv er 1. generasjon (ved mye ukomplette stamtavler bør innavlsgraden være lavere) Den gjennomsnittlige innavlsgraden for de ulike variantene basert på avlen de siste 5 årene er under anbefalt maksimum på 2,5 % innavlsgrad. Likevel ser vi høye tall fra enkelte kombinasjoner, helt oppe i 13,99 % innavlsgrad er registrert. (Dette er tall som sannsynligvis også vil være høyere da registreringene i Dogweb på utenlandske hunder brukt i avl, ikke alltid er fullstendige og korrekte.) Man advarer sterkt mot innavl, og de uheldige virkningene slik avl kan ha når det gjelder reduksjon av den genetiske avlsbasen i rasen, samt de negative effektene dette fører med seg mht. økt sykdomsforekomst, både spesifikke sykdommer og sykdommer grunnet dårlig immunforsvar, mentalitetsproblemer, reproduksjonsproblemer med mer.

Bruk av avlsdyr

Matadoravl er et uttrykk som beskriver at en hund får for mange avkom i forhold til populasjonens størrelse. Dette skjer som regel på grunn av popularitet og/eller manglende tilgjengelighet på andre hunder. Konsekvensen av matadoravl er at mange hunder i neste generasjon er i slekt med hverandre. Det vil derfor øke faren for innavl i en rase. NKKs anbefaling er at en hund ikke bør ha flere avkom enn tilsvarende 5% av antall registrerte hunder i rasepopulasjonen i en 5-års periode. I vår rase tilsvarer 5% av registrerte valper i 2015-2019 følgende:

- Tervueren, ca. 23 avkom
- Groenendael, ca. 16 avkom
- Malinois, ca. 16 avkom

Om man tar med registreringstall fra Sverige, så vil tallene bli følgende:

- Tervueren, ca. 44 avkom
- Groenendael, ca. 28 avkom
- Malinois, ca. 62 avkom
- Lækenois, ca. 1,6 avkom

Disse tallene er da gjeldende for både tisper og hannhunder. Det vil si at et avlsdyr bør ha maks så mange avkom etter seg i hele avlsdyrets levetid. Dette gjelder også utenlandskregistrerte avlsdyr som brukes i Norge. Statistikk viser at flere av våre avlsdyr er over grensene, og vil i følge NKK defineres som avlsmatadorer. Vi ser allikevel at de fleste hannhunder kun har 1-2 kull etter seg.

I perioden 2009 – juni 2020 finner vi følgende data:

	Antall hannhunder benyttet i avl											PR. JUNI 2020
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Groenendael	13	7	15	10	13	8	11	11	9	6	10	4
Lakenois										1		
Malinois	7	4	1	7	5	4	7	6	9	5	10	2
Tervueren	16	18	11	14	18	11	16	11	18	18	10	7

	Ant. hannhunder benyttet i avl totalt i perioden		Ant. tisper benyttet i avl totalt i perioden
	Groenendael		78
Lakenois	1	Lakenois	1
Malinois	53	Malinois	51
Tervueren	113	Tervueren	128

Antall hannhunder med antall kull		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Antal kull										
Groenendael		50	16	5	2	2		2		1
Lakenois		1								
Malinois		41	7	2	3					
Tervueren		68	30	8	4	2		1		

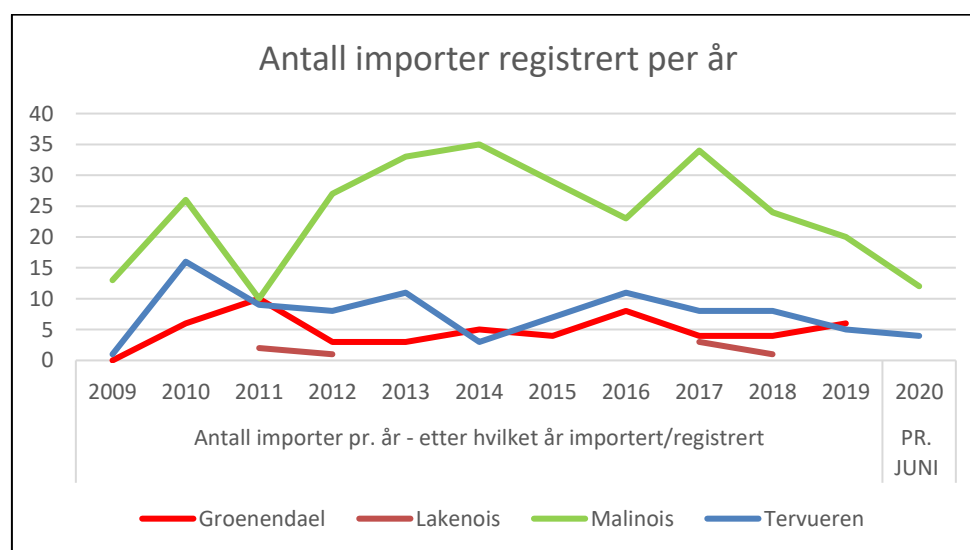
Antall tisper med antall kull		1	2	3	4	5
Antal kull						
Groenendael		57	19	7	2	3
Lakenois		1				
Malinois		36	9	5	1	
Tervueren		84	35	6	3	

Totalt sett synes antall tisper og hannhunder som benyttes i avl på rasen vår å være sunn og i balanse i fht å opprettholde god genetisk variasjon. Vi ser likevel at tabellene over at vi har noen matador-hannhunder i Norge. Dette er noe man må være klar over og som bør unngås for fremtiden.

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Norske oppdrettere er generelt flinke til å se over landegrensene både for å importere hunder, og for å bruke utenlandske hannhunder i avl. De siste 10 årene (2009 – 2020) har det vært importert henholdsvis 286 malinois, 91 tervueren, 53 groenendael og 8 laekenois. Noen av landene som man importerer fra er Nederland, Belgia, Frankrike, Storbritannia, Tsjekkia, Sverige, Finland, Danmark m.fl. Sammenlikner vi med forrige 10 års periode så er antall importerte malinois økt kraftig, antall importerte tervueren og laekenois stabilt og importerte groenendael har gått litt ned.

Men man kan også se at det er endel gjengangere på importer fra kjente kenneler, og derfor vil det også være mange felles linjer i hundene som importeres. Det vil være viktig for rasen å få inn nye linjer også i fremtiden, og man kan derfor oppfordre oppdretterne til å tenke nytt, og lete godt etter kombinasjoner som kan bidra med nytt blod til avlen i Norge.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Som mål for de belgiske fårehundene bør den gjennomsnittlige innavlsgraden holdes under 2,5%, og ingen kull bør ha høyere innavlsgrad enn 6,25%.
- Matadoravl skal ikke forekomme.

Prioritering og strategi for å nå målene

- Oppdrettere må være sitt ansvar bevisst når det gjelder å overholde innavlsgraden i sine kombinasjoner på et anbefalt nivå. Her må alle ta sin del av ansvaret. Dogweb er et verktøy som gir en god pekepinn for dette, men man må også være oppmerksom på at det kan være mangelfullt registrerte data der, spesielt på utenlandske hunder. Man oppfordrer også oppdrettere til å tilegne seg kunnskap om innavlsgrad, og velge avlsdyr med dette i tankene.
- For å unngå matadoravl må oppdrettere og eiere ta grep for å unngå at enkelte avlsdyr blir brukt for mye. Avlsrådet vil se på registrerte avkom, og gi råd i forhold til dette så man kan unngå for mange avkom etter et fåtall avlsdyr.

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Den belgiske fårehunden med sine 4 varianter anses for å være en sunn, langlivet rase, selv med sin størrelse. Fra helseundersøkelsen i 2018 viser gjennomsnittlig levealder å være ca. 8,5 år, men en del hunder blir også mye eldre. Noen kan til og med bli 16 – 17 år, selv om det hører til sjeldenhetene.

Det er en hardfør, sunn rase som ennå ikke har de store helsemessige bekymringene. Det er derfor viktig at man ved selektiv avl prøver å holde sykdomsfaktoren så lav som mulig.

NBFK gjennomførte i 2018 et stor helseundersøkelse som omfattet 3 av de fire variantene.

Groenendael, malinois og tervueren. Det ble sendt inn svar på et høyt antall hunder. Svarprosenten for alle 3 varianter som var med godt over det andre raseklubber har klart å samle inn. Nedenfor en kort oppsummering pr. variant.

- Groenendael – 235 hunder omfattes. Antallet sett i forhold til registreringstall de 10 siste år tilsvarer en svarprosent på 35%. 92,5% er fornøyd med hundens helse. I forhold til adferd/temperament var 84% fornøyd med hunden. 19% rapporterer om lydredsler. I de tilfellene det er svart for avdød hund oppgis dødsårsaken å være atferdsproblemer, kreft og alderdom.
- Malinois – 131 hunder omfattes. Antallet sett i forhold til registreringstall de 10 siste år tilsvarer en svarprosent på 36%. I forhold til helse var 95% fornøyd med hundens helse, og i forhold til adferd/temperament var 89% fornøyd. Varianten har få utfordringer, og i de tilfellene det er rapportert på avdøde hunder så er dødsårsak oppgitt å være i størst grad alderdom.
- Tervueren – 390 hunder omfattes. Antallet sett i forhold til registreringstall de 10 siste år

RAS for belgisk fårehund, groenendael, laekenois, malinois og tervueren

tilsvarer en svarprosent på 35%. 92,5% er fornøyd med hundens helse, men 22% rapporterer om noe problemer med hud, pels og ører. 86,1% er fornøyd med hundens adferd/temperament, men 20% rapporterer om lydredsler. Der det er rapportert på avdød hund oppgis dødsårsak oftest å være kreft, sykdom i hjerne/nervesystem og atferdsproblemer.

På groenendael og tervueren ligger fornøydprosenten noe lavere enn hos andre raser hvor denne undersøkelsen er gjennomført, også prosentandel i forhold til lydredsler ligger over det som rapporteres hos andre raser.

Konklusjonen av undersøkelsen er dog at belgisk fårehund er en sunn og frisk rase med få utfordringer, men at det finnes elementer vi bør følge med på. Rapporten fra undersøkelsen pr variant finnes på www.nbfk.no

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Hofteladdysplasi (HD)

Sammenlignet med andre store raser er ikke hofteladdysplasi regnet som ett alvorlig problem hos den belgiske fårehunden.

Hofteladdysplasi er en arvelig tilstand der kula øverst på lårbeinet ikke passer inn i hofteladdskålen. Avhengig av hvordan kula sitter i skålen blir hofteladdysplasi gradert fra A til E, der A og B er fri. Ved en diagnose E vil nesten ingenting av kula ligge i skålen. Vanligste årsak er forkalkninger / ujevnheter på hofteladdskula slik at den blir "presset" utover.

Sykdommen kan oppdages ved å røntgenfotografere hoftene. Og selv om den er regnet som arvelig, antar man at den også kan utløses av miljømessige faktorer som f.eks for rask vekst pga. for høy kaloridiett som valp / unghund, eller skader påført ved f.eks. fall eller slag mot hoftene.

Hunder med HD bør ikke brukes i avl. NKBF ønsker at kun hunder med HD status A og B (fri) skal benyttes i avl.

I DogWeb er følgende HD resultater registrert i NKK i perioden 1.1.2010- 1.10.2020:

	Diagnose A + B (fri)	Diagnose C (svak grad HD)	Diagnose D (middels grad HD)	Diagnose 4 (sterk grad HD)	Totalt antall hunder røntget
Tervueren	582 (92,5%)	28	14	5	629
Groenendael	326 (93,1%)	18	5	1	350
Malinois	457(90,7%)	34	9	4	504
Laekenois	4(80%)	1	0	0	5

Statistikken viser at det er det er generelt lite forekomst av HD på belgiske fårehunder som er registrert i NKK, og at omfanget av middels eller sterk grad er veldig liten.

Albueartrose (AA)

En arvelig tilstand som er felles for de store hunderasene. Det er antatt å være forårsaket av ulike vekstrater i de tre knoklene som utgjør hundens albue. Man kan også her se at skader i albue kan gi lbueartrose. I noen tilfeller kan operasjon bedre situasjonen, i andre tilfeller blir smertestillende

medikamenter brukt for å dempe smertene.

Når det gjelder forekomst av albueartrose hos den belgiske fårehunden er det på kontinentet en større forskjell for 2 av variantene. Laekenois har hatt en alarmerende høy rate på 25 %, mens malinois har hatt den nest største raten på 10%. De to siste variantene har ligget på en rate på rundt 5%. En årsak kan være at det på kontinentet ikke har vært vanlig å røntge albuer og sammen med en liten genpool så har man ingen oversikt over sykdommen.

I DogWeb er følgende AD resultater registrert i NKK i perioden 1.1.2010- 1.10.2020:

	Diagnose 0 (fri)	Diagnose 1 (svak grad AD)	Diagnose 2 (middels grad AD)	Diagnose 3 (sterk grad HD)	Totalt antall hunder røntget
Tervueren	550 (92,7%)	25	16	2	593
Groenendael	317 (94,9%)	9	7	1	334
Malinois	445 (92,7%)	28	5	2	480
Laekenois	4 (0,8%)	0	1	0	5

Statistikken viser at det er det er generelt lite forekomst av AD på belgiske fårehunder som er registrert i NKK, og at omfanget av middels eller sterk grad er liten.

Epilepsi

Den mest skremmende sykdommen man kan se hos den belgiske fårehunden er epilepsi. Den oppstår hos alle variantene. Arvegangen er ennå ikke klarlagt, men man mener at den har en arvelig disposisjon. Epilepsi er definert som "gjentatte anfall av ukjent årsak" også kalt ideopatisk epilepsi. Krampeanfallet kan være fra milde til alvorlige. Den langsiktige prognosen for hunder med idiopatisk epilepsi er generelt veldig bra. Epilepsi kan kontrolleres med medisiner, men det kan ikke kureres.

Man kan også få epilepsi i forbindelse med andre sykdommer som f.eks blir utløst av metabolske forstyrrelser, infeksjonssykdommer som påvirker hjernen, tumorer, eksponering overfor gifter eller alvorlig hodeskade.

Det kan være vanskelig å redusere forekomsten av ideopatisk epilepsi ved selektiv avl da sykdommen ofte ikke debuterer hos hunden før den er mellom 3 til 5 år. I denne alderen har mange hunder allerede gått i avl.

I helseundersøkelsen foretatt i 2018 er det oppgitt informasjon vedrørende hundene som deltok

	Epilepsilignende antatt – antall hunder (i prosent av antall hunder i undersøkelsen)	Epilepsi – verifisert
Tervueren	17 (4,4%)	3 (0,8%)
Groenendael	12 (5,1%)	8 (3,4%)
Malinois	3 (2,3%)	2 (1,5%)

Katarakt

På verdensbasis regner man med at ca 15% av belgiske fårehunder har forskjellige øyensykdommer. Det vanligste er arvelig, ikke medfødt katarakt (grå stær). Sykdommen virker mer vanlig på Tervueren enn på de andre variantene. Sykdommen kan debutere i alle aldre. Den er kjent for å være arvelig, men den eksakte arvgangen er heller ikke her klarlagt.

Kreft

Hunder kan som mennesker også utvikle kreft. Det finnes mange forskjellige typer kreft og utfallet av behandlingen er forskjellig for hvert enkelt tilfelle. For enkelte former for kreft, blir tumorer kirurgisk fjernet, andre blir behandlet med kjemoterapi og noen er behandlet både kirurgisk og medisinsk.

Fra helseundersøkelsen 2018 angis følgende rundt kreft på tervueren, groenendael og malinois:

Tervueren: 32 hunder (8,2%) oppgis å ha/ha hatt kreft. Det er angitt 14 i fordøyelsessystemet, 2 i luftveiene, 6 med ondartet i skjelett, 2 med prostatakreft, 3 med kreft i jursvulst, og forøvrig i nyrene, lymfer, milt og kreft i hjertet.

Groenendael: 12 hunder (5,1%) oppgis å ha/ha hatt kreft. Det er angitt 1 i fordøyelsessystemet, 1 i luftveiene, 2 med ondartet i skjelett, 2 med testikkelkreft, 2 med kreft i livmor/eggstokk, 2 med kreft i jursvulst, 1 i urinveiene og 1 med lymfekreft.

Malinois: 3 hunder (2,3%) oppgis å ha/ha hatt kreft. Det er angitt 1 i fordøyelsessystemet, 1 med ondartet kreft i skjelett, og 1 med lymfekreft.

Hypothyreose

Hypoteroose er et unormalt lavt nivå av hormonet thyroxin som produseres av skjoldbruskkjertelen, og som styrer hundens stoffskifte. Ett midt tegn på sykdommen kan være infertilitet. Mer åpenbare tegn inkluderer fedme, mental sløvhhet, hengende øyelokk og lavt energinivå. Hundens pels blir grov og sprø og den vil røyte mye.

Hypoteroose behandles med medisiner daglig, livet ut. Sykdommen synes ikke å være særlig utbredt, men forekommer på rasen i Norge.

Forekomst av reproduksjonsproblemer

Det er per i dag (2013) ingen registrerte reproduksjonsproblemer på den belgiske fårehunden.

Man har imidlertid sett en økende tendens de siste årene at tisper som går tomme, samt får små kull. Noe man har satt i sammenheng med økende infisering av herpes virus hos hund. Selv om det er lite konkret registrert om dette kan det synes som om vaksinering mot herpesvirus i forkant av parring har en positiv effekt.

Fra helseundersøkelsen gjennomført i 2019 ser vi at det angis at en del hannhunder er født med mangel på en eller to testikler, og dette er noe man bør følge med på og ha oppmerksomhet på i avlen fremover, slik at dette ikke utvikler seg til et problem.

Følgende tall er angitt via helseundersøkelsen:

	Kryptorcid – medfødt mangel på en testikkel (antall i prosent av antall hannhunder i undersøkelsen)	Kryptorcid – medfødt mangel på to testikler (antall i prosent av antall hannhunder i undersøkelsen)
Tervueren	11 (5,9%)	6 (3,2%)
Groenendael	11 (10,4%)	6 (5,7%)
Malinois	1 (0,8%)	1 (0,8%)

For tisper oppgis i helseundersøkelsen fra 2019 at en del tisper opplever å få livmorbetennelse.

Forekomsten som er rapportert om dette er:

Tervueren: 21 tisper – utgjør 10,2 % av tispene i undersøkelsen

Groenendael: 10 tisper – utgjør 11,6% av tispene i undersøkelsen

Malinois: 3 tisper – utgjør 4,2 % av tispene i undersøkelsen

Når det gjelder valpefødsler så oppgis disse i helseundersøkelsen i all hovedsak å foregå uten komplikasjoner: Tervueren: 81,1 % - Groenendael: 90,9 % - Malinois 100 %

Kun et fåtall keisersnitt rapporteres om i helseundersøkelsen:

	Keisersnitt (antall i prosent av antall kull som omfattes i undersøkelsen)	Antall kull omfattet av helseundersøkelsen
Tervueren	6 (11,3 %)	53
Groenendael	3 (9,1 %)	33
Malinois	0 (0%)	12

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Oppdretterne arbeider for å holde den belgiske fårehunden så frisk som mulig.
- Oppdretterne følger NKKs retningslinjer for avl.
- Kun fysisk friske hunder brukes i avl.
- Man vaksinerer mot sykdommer som kan være ett problem for rasen (ref. reproduksjon).
- Raseklubben og oppdretterne får mer informasjon om helsestatus på ulike individer i populasjonen.

Prioritering og strategi for å nå målene

Det er viktig at raseklubben har et avlsråd som kan arbeide for å holde rasen frisk. Det er også viktig at både etablerte og potensielle oppdrettere har forståelse for viktigheten av en frisk rase. Dette kan gjøres ved at;

- Raseklubben har egne regler for avl.
- Avlsrådet har egen strategi for overvåking av rasens helse:
 - Klubben bør vurdere å gjennomføre en spørreundersøkelse knyttet til helse slik at man får mer dokumentasjon.
- Oppdretterne er bevisste på fordelene ved økende genetisk variasjon.
- Økt informasjon om helse.

Mentalitet og bruksegenskaper

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

Den belgiske fårehunden har utallige ganger vist seg som en allsidig brukshund og det er ikke uvanlig å se rasen hevde seg i toppen innenfor flere former for hundesport. Rasen anses som lettlært og kan inneha en enorm arbeidskapasitet. Rasen blir også stadig mer populær som tjenestehund.

Blant de 4 variantene, skal det nevnes at det er malinois som har vist seg best egnet som bruks- og tjenestehund.

Raseklubben i Norge har ikke hatt særlig fokus på bruksprøver og mentaltester før inntil de siste årene. Klubben har satt fokus på mentalitet i form av mentaltester, og har de siste årene arrangert flere mentalbeskrivelser (MH).

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Som alle andre raser består rasen vår av en rekke individer med et enormt spekter av individuelle variasjoner. Og det finnes mange ytterpunkter på godt og vondt også innenfor vår rase.

Rasen er ikke det en kan kalle «utpreget sosial». Men man skal likevel forvente at en belger godtar at fremmede tar kontakt, uten at den viser redsel eller aggresjon.

I forhold til mentalbeskrivelse hund (MH) ser vi at en del belgere er mer usikre og unnvikende i møte med fremmede mennesker enn ønskelig. Samtidig ser vi at en del individer kunne hatt bedre jakt- og lekelyst. En del belgere vegrer seg for å leke med en fremmed. Hos en brukshund som belgeren er viljen og lysten til å engasjere seg i lek med en fremmed en viktig egenskap.

En del belgere mangler også mot og nysgjerrighet.

Det er også ganske mange belgere som er skuddredde eller skuddberørte, men det skal nevnes at det har vært en forbedring de siste årene.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Kortsiktige mål:

- Øke andelen belgere som deltar på MH/FA og som dermed får kjent mental status.
- Lage statistikk over individene som har deltatt på mentalbeskrivelse hund (MH) og funksjonsanalyse (FA):
 - Kartlegge gode og dårlige egenskaper
- Arrangere brukshundprøver, seminar, kurs.

Langsiktige mål:

- Skape større fokus rundt mentalitet og bruksegenskaper.
- Skape større engasjement innenfor brukshundsport.
- Majoriteten av hunder som benyttes i avl er skuddfaste.
- Oppdretterne bør tilstrebe å avle på hunder som er tilgjengelige, har en god jakt- og lekelyst, har mot og nysgjerrighet, samt er førbare og lette å engasjere.

Prioritering og strategi for å nå målene

- Klubben bør prioritere MH og FA i første rekke, da dette er noe de fleste kan forholde seg til.
- Raseklubben/lokalavdelingene bør se seg selv ansvarlige for å arrangere ovennevnte som et tilbud for klubbens medlemmer.
- I andre rekke kommer bruksprøver, seminar og kurs. Men også dette bør ses som et realistisk og gjennomførbart mål før RAS skal revideres på nytt innen 5 år.

Atferd

En belgisk fårehund er en glad, livlig og allsidig brukshund, og en fantastisk familiehund. Den pleier å elske alle i sin familie/flokk med det samme varme hjerte.

Typisk for belgeren er den raske reaksjonen. Den er svært lett lært og meget arbeidsvillig. Rasen krever en aktiv livsstil for å være en lykkelig og fornøyd hund. Men den har også stor personlighet, og egenskapen til å tenke selvstendig, så det er viktig med et tydelig og godt lederskap. Belgeren er full av påfunn og glimt i øyet, og føreren bør derfor inneha en god dose humor og smil på lur i treningen.

Belgerens oppmerksomme og livlige personlighet gjør at den ikke bare reagerer fort, den kan også være mistenksom til lyder, fremmede mennesker, og situasjoner den ikke kjenner. Derfor er det svært viktig med sosialisering med mennesker (voksne og barn), ulike miljøer og andre hunder og dyr for å få en harmonisk og trygg hund.

Belgeren har gjeterhundens myke måte å være på mot sine eiere, og dens følsomhet og samarbeidsvilje gjør at man i alminnelighet ikke behøver å være hard med oppdragelsen og treningen. En konsekvent, rolig og humoristisk fører kommer langt. Og selvfølgelig masse kjærlighet. Respekt er ikke noe man kan forlange fra en belger – det må man fortjene.

Atferdsproblemer

Forskjellen mellom ønsket og uønsket atferd/temperament beror dels på arv, men også i større eller mindre grad på mangelfull sosialisering og miljøtrening.

Det vi kan se er at noen hunder har for mye stress. Det kan være overskudds-stress som kan komme frem fordi hunden er understimulert og f.eks. er for mye alene hjemme. Forventnings-stress er der hvor hunden forventer at noe spesielt skal skje, eller der hvor det bor mange hunder sammen, de girer seg opp på hverandre. Noen hunder er stresset hele tiden, noe som kan skyldes arv mer enn miljø.

Rasen kan også være svært lydberørt. Den kan reagere på høye lyder som for eksempel skrammel, skudd, trafikklyder, raketter, torden og lyn etc. Den kan også være var på lyder som den forbinder med ubehag. Vi kan også se at som valper/unghunder har de ikke dette problemet, men at problemet med lyder oppstår når hunden blir voksen og som gammel.

Pga. dens vaktsonhet kan noen oppleve at noen hunder bjeffer lett på fremmede mennesker og dyr. Men dette ligger i rasen som vakthund.

Enkelte hunder kan være reserverte overfor fremmede, men det er ikke representativt for rasen i dag. Vi har kommet langt i å avle hunder som er sosiale og gode familiehunder som fungerer godt i hverdagen.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktige mål for rasen må være å ivareta rasens opprinnelse, men tilpasse avlen til dagens moderne samfunn.

Kortsiktige mål kan være å gjøre tiltak når endringer i atferden oppstår på noen hunder/linjer. Dette kan gjøres ved å mentalteste hundene, og å innhente opplysninger fra hundeeieren via et spørreskjema eller lignende.

Prioritering og strategi for å nå målene

Prioriteringen må være å avle på hunder med riktig temperamentet og atferden. Ta hensyn til rasens opprinnelse, men avle frem hunder som er tilpasset vårt moderne samfunn.

Stille krav til oppdrettere om å skaffe seg kunnskap om oppdrett, genetikk og avl, atferd og helse. Raseklubben kan bidra med informasjon til oppdrettere og valpekjøpere om viktigheten av å lære rasen å kjenne. Dette kan gjøres med informerende rasefoldere, kursvirksomhet og seminarer.

Eksteriør

Eksteriørbedømmelser

Helhetsinntrykk

Standarden beskriver den belgiske fårehunden som en «middels stor, velproporsjonert, kvadratisk» hund som «kombinerer eleganse og kraft». «Med sin harmoniske bygning og hodets stolte holdning gir den inntrykk av robust eleganse». Elegant robusthet er altså eksakt hva vi leter etter, et individ som verken er for tung eller for lett.

I løpet av de siste tiårene har det skjedd en stor forbedring av hundenes type på de langhårede variantene. Da vi tidligere så mange hunder som var alt for tunge, med for grove hoder, er dette langt sjeldnere i dag. En stor del av dagens langhårsbelgere forener eleganse med robusthet. Som et resultat av foredlingen ser vi imidlertid noen hunder som blir for lette med for tynne benstammer, der «robustheten» mangler. Når det gjelder malinois ser man fortsatt mange hunder med feil helhetsinntrykk. De er for tunge, har utypiske hoder, er for lange i kroppen og mangler eleganse. Laekenois drives det ikke oppdrett på i Norge i dag, og det er så få eksemplarer av varianten at det er vanskelig å se noen klar trend. De hundene som finnes i Norge er importert, og de er for få til at det er naturlig å belyse de her. Denne varianten er derfor utelatt videre.

Hode

Standarden sier blant annet følgende om hode; «Høyt båret, langt uten overdrivelse, rettlinjet, godt utmeislet og tørt. Skalle og snuteparti omtrent samme lengde...» Skallen er «middels bred i proporsjon med hodets lengde. Sett i profil er skallen parallell med neseryggens overlinje». Rasen skal ha «velutviklede kjever og moderat stopp». Snutepartiet skal være «middels langt, gradvis avsmalnende mot nesebrusken formet som en avlang kile». Øynene er «middels store, verken utstående eller dyptliggende. Svakt mandelformede og skrånstilt. Brune, helst mørke; sorte øyenlokksrender. Ørene skal være «høyt ansatte, ganske små, tydelig trekantede, stive. Båret rett opp når oppmerksom».

På de langhårede variantene har utviklingen generelt vært positiv på hode og uttrykk. Tidligere var

det vanlig å se grove hoder med for markert stopp, manglende parallellitet og store ører som ofte var for brede i basen. I dag er det langt flere hunder med gode hoder. Det er også nå en større andel av populasjonen som har mørke, mandelformede øyne. Allikevel sees fortsatt en del hunder med for lyse øyne, spesielt på tervueren. Utviklingen i foredlingen av hodene har imidlertid skapt noen hunder med dårlige underkjever og manglende stopp. Noen har også nese-partier som er for dårlig utfylt og meislet under øynene (ciselè). Dette er noe man bør være oppmerksom på. På malinois ser vi at en stor andel av hundene har grove hoder, med store ører som ofte er plassert for bredt. Mange mangler også parallellitet i hodet. I tillegg går runde og lyse øyne igjen som en feil.

Tenner og bitt

«Sterke, hvite, solid festede og regelmessige plasserte tenner. Saksebitt. Tangbitt tolereres og foretrekkes av fåre- og kveggjetere. Komplet tannsett.» (Standard for belgiske fårehunder.)

Noe forekomst av bittfeil og tannmangel finnes, men ikke i en slik størrelsesorden at det utgjør noe stort problem på rasen.

Kropp

Standarden sier at belgerens kropp skal være «Kraftig uten å være tung. Kroppslengden målt fra skulderledd til sittebensknuten omtrent lik mankehøyden». Halsen skal være «forholdsvis lang... med en meget lett nakkebue». Ryggen skal være «rett, stram og muskuløs». Krysset «ganske lett hellende» Brystet «sett forfra ikke særlig bredt, men heller ikke smalt». «Kraftig, men ikke grov benstamme...». Skulderen «danner en tilstrekkelig vinkel med overarmen, ideelt 110-115 grader». Mellomhånden skal være «Kraftig, kort. Så rett som mulig, bare en aning skråstilt». Bevegelsene skal vise «middels jordvinnende trav, jevnt og lett med god aksjon bak. Overlinjen forblir rett uten at forbena løftes for høyt»

En stor andel av de langhårede variantene oppfyller i dag målet om at vi ønsker kvadratisk byggede hunder. Dette har vært en positiv utvikling og det er tydelig at oppdrettere har vært bevisst på dette. I takt med at de europeiske og engelske hundene har fått en stadig større innflytelse på avlen i Norge, ser vi kortere hunder, men også dårligere fronter og i større grad mer fallende kryss. Problemet med fronter sees på hunder som er for smale i fronten, men mange er også svært dårlig

vinklet og framskutte i skulderen. En framskutt skulder gir meget kort hals, som igjen er en feil i henhold til standarden. En framskutt skulder begrenser også belgerens bevegelser. For en gjeterhund er det veldig viktig at den har anatomi som gjør at den kan jobbe utrettelig til dels i stor fart ved f.eks. gjeting av sau.

Dette bør tas alvorlig da det kan gi funksjonsproblemer i alvorlige tilfeller. En annen vanlig feil er en altfor buet nakke. Fordi man har vært opptatt av å foredle de langhårede variantene kan man, som tidligere nevnt, se hunder som er for lette i kroppen og som har en for dårlig benstamme. På malinois er det en stor del av populasjonen som er for lang i kroppen. En del er også for tunge med for brede bryst. Det positive er skulderen som ofte er godt tilbakelagt og dermed gir en forholdsvis lang hals. På alle tre varianter er det nokså vanlig å se svake mellomhender.

Pels og farge

Standarden sier: «Hos alle variantene skal pelsen være godt tilliggende, tett og av god struktur slik at den sammen med underullen gir utmerket beskyttelse mot været». Masken «skal så vidt mulig dekke over- og underlepper, munnviken og øyerender i ett samlet sort felt». «Hårene har sort spiss som skygger pelsfargen». Groenendael skal være «ensfarget sort», tervueren «rødgul med sorte hårspisser eller grå med sorte hårspisser...», malinois «rødgul med sorte hårspisser».

Feil som vi ser på belgeren i dag er noen groenendael med rødlig farge i pelsen, noen tervueren med utvasket farge, manglende svarte hårtupper eller som er for mørke, og noen malinois med manglende svarte hårtupper eller som er for mørke. Ellers er pelsene generelt av god farge og struktur. Få hunder har for bølgete pels, men man ser enkelte med for myk pelskvalitet. Dette er imidlertid vanskelig å kontrollere da flere og flere hunder bades før eksteriørbedømmelse.

Størrelse og vekt

Ideal mankehøyde er «hannhunder 62 cm, tisper 58 cm – tillatt avvikelse -2cm, +4 cm». Vekt «hannhunder ca 25-30 kg, tisper ca 20-25 kg». (Standard for belgiske fårehunder.)

De fleste belgere i dag ligger innenfor standard størrelse. Det er vel først og fremst på malinois at spriket ofte er størst der man finner enkelte som er for små og noen som er alt for store. På langhårsvariantene finner man også individer utenfor standarden, men dette utgjør ikke et stort antall. Fordi noen hunder generelt er for lette kan man anta at disse ikke oppfyller minstekrav til vekt.

Overdrevne eksteriørtrekk

Belgeren er i hovedsak en sunt bygget hund med lite helseproblemer knyttet til eksteriøret. Hovedutfordringen på de langhårede variantene, men også på en del malinois er fronter. En meget vanlig feil som kan påvirke bevegelsesmønsteret er at overarmen er for rett. Dette innebærer at frambenets forlenging oppover slutter i halsen eller hodet. Belgeren skal være en høyreist og alert hund, men den skal være funksjonelt bygget også framme.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Kortsiktige mål

De kortsiktige målene er satt ut i fra at det bør være mulig å oppnå resultater forholdsvis raskt, da andelen av populasjonen med feilene ikke er så stor. De kortsiktige målene er satt med en tidsramme på 3-5 år.

De langhårede variantene:

- Bedre benstamme
- Bedre utviklet underkjeve
- Korrekt utfylt under øyepartiet
- Korrekt øyefarge

Langsiktige mål

De langsiktige målene er satt på bakgrunn av at en stor andel av populasjonen har feilene og at det derfor vil ta lenger tid å endre på dette. Tidsrammen er satt på 10 år.

De langhårede variantene (tervueren og groenendael):

- Bedre fronter med en mer tilbakelagt skulder og bedre vinklet overarm
- Bedre kryss som bare er lett hellende
- Rettere mellomhender
- Korrekt stopp

Malinois:

- Bedre helhetsinntrykk/type
- Bedre hoder m/ riktig lengde og bredde, korrekt parallellitet og moderat stopp
- Mandelformede øyne som er mørke
- Mindre ører som er tydelig trekantede
- Kvadratiske hunder
- Fronter som har en korrekt bredde

Prioritering og strategi for å nå målene

- Oppdretterne må fortsette å holde fokus på rett type, men ikke glemme at det viktigste for enhver hund, og spesielt en brukshund, er en funksjonell kropp.
- Avlsrådet i klubben bør være aktive mht. å sette fokus på hvilke utfordringer som finnes.
- Klubben må være en pådriver for at kompetansen hos dommerne som dømmer belgere er god. Dette kan gjøres både ved å bruke påvirkningsmuligheten man har ovenfor NKK når de skal fastsette dommere ved NKK-utstillinger, og ved å arrangere dommerkonferanser.

Oppsummering

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

Det største målet i avlsarbeidet må alltid være å tenke helhet, og samtidig tenke på hvordan individer utfyller hverandre. For å opprettholde belgeren som en sunn og frisk rase er det viktig at oppdretterne har så mye informasjon som mulig. Målet er å avle kun på friske individer og unngå kombinasjoner der man dobler linjer med samme defekter. Nøkkelen til dette er kunnskap og informasjon. Belgerens bruksegenskaper og dens allsidighet **må** ivaretas, samtidig som man skal avle hunder som kan fungere som en del av familien. Dermed er det viktig å ha i bakhodet hva som er belgerens opphav/historie/formål. Rasen er "følsom/sensitiv". Det er en god egenskap og viktig for en gjeterhund, men det må ikke gå over i nervøsitet. Noen belgere sliter med høyt stressnivå, det kan

være mange ting som forårsaker dette, men for endel handler det også om nervøsitet. Negativt stress kan skape mange problemer for hundene. Ta hensyn til dette i avlsarbeidet. Klubben ønsker ikke ekstremiteter, verken mentalt eller eksteriørt. Vi er heldige å ha en godt bygget rase og dette må ivaretas. Samtidig ser vi blant dagens hunder at vi må fortsatt holde fokus på bedre fronter som et langsiktig mål.

Plan for videre arbeid i klubben

RAS dokumentet skal være tilgjengelig for klubbens medlemmer på klubbens hjemmeside. Dette dokumentet skal evalueres hvert år, ansvarlig for revidering er avlsrådet. Avlsstrategien skal revideres om 5 år. All revidering skal godkjennes av styret. RAS-komiteen har i dette dokumentet gitt føringer om at følgende bør arbeides med i klubben i løpet av de neste fem årene:

- Lage en statistikk over hunder som har deltatt på MH og FA, og kartlegge gode og dårlige egenskaper.
- Avholde dommerkonferanse for eksteriørdommere igjen i 2022/2023.
Siste eksteriørdommerkonferanse ble avholdt i 2018.
- Avholde bruksprøver, seminarer og kurs.